

Ruimte voor talent

Passend onderwijs op het Christelijk Lyceum Veenendaal

Passend onderwijs is onderwijs passend op wat je nodig hebt. Dat is niet altijd aan de 'onderkant'. In dit artikel het verhaal van een school die 'het roer om moest gooien' vanwege tegenvallende leerlingenaantallen en examenresultaten. Wat moet je doen om je te onderscheiden? Na een tijd overleggen, plannen maken en voorbereiden werd in 2009 gestart met de invoering van de talentrichting sport. Een jaar later volgde de talentrichting kunst en cultuur. Bedreigingen bieden kansen.

TEKST EN FOTO'S CEES GOUW

Het Christelijk Lyceum Veenendaal (CLV) is een school voor mavo, havo en vwo (atheneum/gymnasium) van meer dan 2000 leerlingen in Veenendaal in de provincie Utrecht. Speerpunt in onze schoolvisie is 'ruimte voor ontwikkeling'. De sectie bewegingsonderwijs (BO) bestaat uit 12 docenten. Alle BO-uren worden gegeven in blokuren en staan per leerjaar parallel in het rooster. Hierdoor is het mogelijk om klassen samen te voegen en met niveau- of keuzegroepen te werken. In de bovenbouw kunnen leerlingen kiezen voor LO2 (mavo) en BSM (havo/vwo). In de

onderbouw hebben we een talentrichting Sport en voor de examenklassen is er een uitgebreid sportoriëntatie programma waarbij wordt samengewerkt met Sportservice Veenendaal en met sportverenigingen en sportaanbieders in Veenendaal en omgeving.

Ruimte voor ontwikkeling betekent dat talentrijke leerlingen kunnen kiezen!

In 2009 start van het talentonderwijs in de onderbouw van het CLV. Geleidelijk ontstaat het besef dat tevreden zijn dat leerlingen een diploma halen niet genoeg is. Uitgangspunt wordt dat de school leerlingen stimuleert om

het beste uit zichzelf te halen. Ruimte voor ontwikkeling daad bij het woord. 'Het CLV kiest voor leerlingen die zich met hun sport- en kunst & cultuurtalent breed willen blijven ontwikkelen' (Strategisch beleidsplan 2016-2019). 'Door invoering van de talentlijn sport en de talentlijn kunst & cultuur heeft het CLV zich onderwijskundig in de omgeving onderscheiden, maar ook naar betrokken leerlingen een bijzonder aanbod gedaan. De talentlijnen sport en kunst & cultuur behoren definitief tot het merk CLV. Zestig procent van de aangemelde leerlingen kiest voor zo'n talentrichting'. Kiezen is belangrijk. Want een leerling die ergens voor kiest gaat er voor en een school die ergens voor kiest, staat ergens voor.

Passend onderwijs op het CLV betekent dat leerlingen het beste uit zichzelf kunnen halen! Ruim acht jaar later liggen de slagingspercentages tussen de 90%-98% en zijn er positieve resultaten in onze tevredenheidsmetingen. In de onderbouw kiezen ongeveer 400 leerlingen voor de talentrichting Sport en ongeveer 200 voor de talentlijn kunst & cultuur. Leerlingen kunnen extra vakken kiezen of zelfs vakken of cursussen volgen aan een Hogeschool of Universiteit. Ook kunnen zij ervoor kiezen voor om mee te doen met onderwijsprojecten en buitenschoolse activiteiten zoals de LAN Party, de CLV musical, het schoolkoor en schoolorkest, Olympic Moves, CBBA of het ski-kamp of zeilkamp.

Passend onderwijs is maatwerk

Er zijn op het CLV leerlingen, die niet met de hoofdstroom in hun klas of op een onderdeel mee kunnen komen. Zij kunnen rekenen op

extra ondersteuningsfaciliteiten bij problemen zoals dyslexie, dyscalculie, PDD-NOS, (partiele) hoogbegaafdheid, huiswerk plannen maar ook een problematische thuissituatie of andere persoonlijke knelpunten maken het aanbieden van extra ondersteuningsfaciliteiten nodig. De dyslexiepas, een persoonlijke (bijles)begeleider, huiswerkbegeleiding, hoogbegaafdheidscoaches, de schoolpsycholoog, extra tijd bij toetsen e.d. Ook voor het vak bewegingsonderwijs is er een MRT moment waar leerlingen individueel of in kleine groepen 'extra geholpen' kunnen worden. Voor leerlingen met problemen zijn er passende maatregelen in de vorm van extra aandacht, extra tijd en dus extra geld.

Passend onderwijs voor 'begaafde' en 'excellente' leerlingen

Voor begaafde leerlingen maar in het bijzonder voor de *succesvolle* en de *zelfsturend autonome leerling* is het ook van belang dat er maatwerk wordt geleverd. Dit betekent dat deze leerling waar nodig het curriculum versneld kan doorlopen of in compactere vorm krijgt aangeboden. Hiermee wordt tijd vrijgespeeld die aan andere dingen besteed kan worden. Bij begaafde leerlingen wordt gekeken naar de individuele ontwikkeling in plaats van naar de groepsontwikkeling. Excellente leerlingen zijn leerlingen die ten opzichte van de groep het beste presteren. Uiting van de begaafdheid in excellentie vindt alleen plaats wanneer de omgeving adequaat inspeelt op de ontwikkelingsmogelijkheden van het kind. Maatwerk is ook nodig voor 'begaafde' en 'excellente' sporters. Voor deze sporters (bijv. met een NOC*NSF status of landelijke sporters) zijn er

extra ondersteuningsfaciliteiten in de vorm van individuele begeleiding, vrijstellingen, zij mogen lessen missen en toetsen verzetten.

Passend onderwijs voor 'talentrijke' leerlingen is ruimte durven bieden en verbinden. Biedt het CLV ook voldoende maatwerk voor gewone 'talentrijke' leerlingen? Voor veel goede leerlingen zijn herhalingen tijdens lessen tijd verspilling. Zonder of met één keer uitleggen of oefenen weten zij al genoeg. Zij verbinden de leerstof van verschillende vakken, kunnen de leerstof aan in minder onderwijstijd en winnen daarmee tijd. Iets extra doen ligt dan voor de hand. Kunnen deze leerlingen dan wel echt dat kiezen wat hun wordt aangeboden? Immers nog steeds zijn er de beperkingen van de lessentabel, het rooster, het PTA en de vakken en extra's die de school kan aanbieden.

Roostervrije ruimte

In deze cursus krijgen dertig H4- en V4-leerlingen, in het kader van een project roostervrij leren, de ruimte om hun eigen rooster te maken. Dit project maakt deel uit van het landelijk initiatief Leerlab 2020, een aanzet om scholen te laten nadenken over de mogelijkheden van ruimte voor ontwikkeling. Leerlingen in dit project, die na een sollicitatieprocedure tot dit project zijn toegelaten, kunnen lessen laten vallen, extra vakken inplannen en binnen- en buitenschoolse activiteiten zoals trainingen inpassen in hun eigen rooster. De onzekerheden die hierdoor ontstaan proberen wij weg te nemen door deze leerlingen extra te coachen en speciale ict-aanpassingen.

Eerder eindexamen

Dit jaar volgen alle BSM-leerlingen die in H4 zijn blijven zitten, het BSM H5-programma. Zij hebben nu wekelijks meer BSM uren maar sluiten BSM daardoor een jaar eerder af. Ook volgen V4- en 5-BSM-leerlingen lessen samen met de H4- en H5-leerlingen. Ook zij kunnen het vwo-programma, als zij dat willen, een jaar

eerder afronden. Al deze leerlingen volgen door het BSM programma wekelijks extra uren en zijn opgenomen in het project roostervrij leren. De ruimte op het CLV om vakken eerder af te sluiten is er ook voor andere vakken. Vorige cursus heeft één V5-leerling het eindexamen Engels versneld afgesloten en heeft één M4-leerling zijn Engels eindexamen afgesloten op havoniveau. Tevens ligt er een aanvraag om een vijfjarig vwo te mogen starten.

Verbinden bij bewegingsonderwijs en sport

Bij gewone lessen bewegingsonderwijs is het hoofddoel beter leren bewegen. Bij de vakken LO2 en BSM gaat het naast leren bewegen ook over samen leren over de gezonde, de sociale en de maatschappelijke kant van bewegen en

leren bewegen te begeleiden en te organiseren. De doelstelling van de talentrichting Sport is net even anders. Het accent ligt daar op samen beter leren bewegen voor leerlingen die voor meer sport kiezen, kennismaken met bijzondere sporten en om samen invulling te geven aan demonstraties, uitvoeringen en wedstrijden. Doelen die passen bij de verschillende verschijningsvormen van sport. Verbinden buiten de school, door samen te werken met Sportservice en verenigingen, lukt steeds beter. Leerlingen kunnen in dat kader deelnemen aan Olympic Moves, Schoolrunning en kunnen de school-sportdag (2400 basisschoolleerlingen) en de Koningsspelen in Veenendaal begeleiden. Het vak bewegingsonderwijs verbinden met andere vakken en thema's in de school is nog steeds een uitdaging. Natuurlijk zijn er sportwerkwerken, een ski- en zeilkamp en er zijn sportactiviteiten voor docenten. Er zijn de BSM leerlingen die in profielwerkstukken vakken verbinden bij hun onderzoek naar onderdelen van sport en de maatschappelijke relevantie van bewegen. Twee jaar geleden heeft de sectie besloten om zich hard te maken voor het concept 'gezonde school' en zich in te zetten voor het behalen van certificaten. Daardoor blijkt verbinden nog makkelijker. Er ontstaat ruimte om mee te praten over de gezonde kantine, inrichting van de overblijfruimtes zoals het plein met multifunctionele sportveldjes en attributen. Er wordt samengewerkt met het vak biologie bij het aanbieden van EHBSO en reanimatie. Ineens

wordt het sportief en gezonde schoolcertificaat niet alleen maar een plaquette aan de muur maar een document met inhoud.

Passend onderwijs, een kwalitatieve uitdaging voor het CLV en voor de vakgroep BO

Aansluiten bij kwaliteit

Om aan te sluiten bij ontwikkeling en wensen van de leerling heeft het CLV gekozen voor 'ruimte'. Dat is niet gemakkelijk. Veel van het vertrouwen in de organisatie en resultaten op het CLV zijn verankerd in een degelijke onderwijsorganisatie, heldere procedures, leerplannen en duidelijke afspraken. Voorbeelden zijn voor iedereen geldende overgangsnormen, PTA's, vergader- en stemprocedures e.d.. Het vergroten van de individuele ruimte en het maken van uitzonderingen voor 'talentrijke' leerlingen staan daar haaks op. Individuele ruimte kunnen we als school alleen aanbrengen als er vertrouwen is in de kwaliteit van het onderwijs. Ontwikkelingen op ict-gebied helpen daarbij. Informatie over leren en individuele resultaten van leerlingen en docenten zijn door goede ict-voorzieningen actueler, sneller beschikbaar en maken het volgen van leerlingen beter mogelijk. Projectmatig werken zorgt dat een verandering eerst op kleine schaal informatie kan opleveren zodat een grotere aanpassingen succesvol kan verlopen.

Vaak moet er iets gebeuren, voordat er iets gebeurt' (J. Cruijff)

Een professionele ondernemende vakgroep

In een professionele organisatie staat de leerling voorop en is de organisatie en de professional daaraan dienstbaar. Dat geldt zeker voor de docent bewegingsonderwijs. Wij praten met onze schoolleiding om te horen of we dezelfde kant op ontwikkelen. Wij overleggen met leerlingen, ouders, Sportservice Veenendaal en verenigingen om te horen wat er leeft en wat anders/beter moet. Dit betekent veel uitproberen, evalueren en bijstellen waarbij wij af durven te wijken van regels om te sturen op het maximaal haalbare. Dit alles kunnen wij niet alleen. Jaarlijks begeleiden wij twintig ALO-studenten. Door deze studenten hebben wij geleerd positief kritisch te reflecteren en onszelf steeds weer tegen het licht te houden. Ook nemen wij deel aan landelijke netwerken en bezoeken studiedagen om kennis te nemen van ontwikkelingen en om te luisteren naar ideeën van vakcollega's. Want altijd weer is er de overtuiging dat er een andere collega is die het nog beter ziet.

Cees Gouw is docent bewegingsonderwijs op het Christelijk Lyceum Veenendaal ■